

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 15	Prenumerationspris. Helt år Emk 144:—. 1 månad „ 12:—. I Sverige: Helt år Kr. 9:—. 1 månad „ 0:75. I Finland: Helt år Fmk 18:—. 1 månad „ 1:50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt	17 maj 1922

En livsfråga för Svenska Estland.

Ännu ett inlägg i frågan angående lärareutbildningen.

(Försenat).

I ett av de första numren av Kustbon för året har Joel Nyman under rubriken „En livsfråga” en artikel införd, som behandlar den brännande lärarefrågan för Svenska Estland och den därmed sammanhängande folkupplysningen i de estsvenska bygderna. Då hr Nyman önskade diskussion i ämnet, kan det måhända tillåtas en rikssvensk, en så att säga utomstående att framkomma med några tankar och reflexioner, som uppstått efter genomläsandet av ovannämnda artikel.

Som hr Nyman i sin artikel tillräckligt belyst omöjligheterna av att skaffa lärare från Sverige och Finland eller att utbilda estsvenskar för lärarekallet i något av dessa länder, så få vi väl lämna dessa uppslag åsido. Ej heller kan man väl ifrågasätta att estlandssvenskarna skulle kunna grunda och underhålla ett eget seminarium. Återstår då det förslag, som enligt hr Nymans uppgift uppstått hos rikssvenskar bosatta i Estland, nämligen att låta de svenska läraradepterna utbilda sig vid de estniska seminarierna. Detta förslag tycker jag är något att taga fasta på. Ja, enligt min övertygelse är detta förslag det enda bärande och enda möjliga att genomföra under nuvarande förhållanden. Härigenom skulle estlandssvenskarna få en kompetent semina-

riutbildad lärarkår, som i allt kunde mäta sig med esternas.

Hr Nyman har vissa betänkligheter emot detta förslag. Han anser, att den svenska ungdomen åter skulle få uppfostrare, som mer eller mindre rådbråkade det svenska språket och även tänkte och kände mindre svenskt. — Dessa betänkligheter kunna nog ha fog för sig. Men fråga är om icke förslaget fördelar uppväga dess nackdelar. Och de stötestenar som skulle uppstå (vilka mycket riktigt, som även hr Nyman fruktar, kunde bli till men för svenskheten i Svenska Estland) om denna plan kunde förverkligas, blevo säkerligen icke större än att de med god vilja och målmedvetet arbete kunde undvikas eller rödjas ur vägen.

De estsvenskar som utbildas vid de estniska seminarierna skulle naturligtvis vara sådana, som voro starkt genomträngda av svenskhetstanken, som fullkomligt uppfattade och voro sinnade att uppfylla de krav, som det svenska lärarkallet i de estsvenska bygderna ställde på dem. Att inga andra än sådana antoges, vore de svenska fullmäktiges uppgift och skyldighet att tillse och kontrollera.

Skulle det visa sig att en eller annan av de vid de estniska seminarierna utbildade lärarna icke fullständigt behärskade det språk, som är det dyrbaraste, som gått i arv till dem från fäderna eller för övrigt brusto i de svenska kraven, kunde de säkerligen få dessa bristfälligheter avhjälpta vid de föreslagna sommarkurserna i Birkas folkskolor. Efter slutad ut-

bildning skulle dessa lärare genomgå ett „eldprov” inför en av de svenska fullmäktige utsedd nämnd, som hade att tillse om de svenska kraven blivit tillgodosedda i dessa lärares utbildning samt avgöra om de voro lämpade för det svenska lärarkallet i de estsvenska bygderna.

Ja detta var några av mina tankar och reflexioner (som kanske icke kunna genomföras i praktiken) i en fråga, som säkerligen är en livsfråga för Svenska Estlands fortbestånd och vara eller icke vara för kommande tidevarv.

Men kanske det finnes andra, som ha bättre förslag att komma med!

Till slut ville jag säga, med risk att gå en smula från ämnet, att hr Nymans artikel berövat mig en kär och ljuv illusion. Jag har nämligen hittills levat i den tron att alla svenskar härute i de estsvenska bygderna tänkte och kände svenskt. Om så icke är fallet, kan det icke annat än djupt smärta ett hjärta, som alltid klappat och känt varmt för svenskheten i förslingringen; vars käraste dröm är och varit att alla svenskar runt jordens alla länder en dag skulle sammansluta sig till ett syskonförbund, till en enda stor enig familj, där ingen svensk finge stå utanför, under vilka förhållanden han än levde och var han än byggt bo och slagit rot här i världen.

Reval i jan. 1922.

Erik P—n.

Redaktionens anmärkning.

Den berörda frågan är, som läsarna redan veta, löst på ett

tillfredsställande sätt, men vi införa ändå artikeln, som trots det, att förslaget icke tillfredsställer oss ändå alltigenom andas av svensk patriotism.

Trafiken Svenska Estland—Finland.

Sedan nu isen så småningom försvunnit i Finlands skärgård ha Aibolands potatisskutor åter börjat ställa sin färd på Finland. Några skutor ha redan seglat över till Helsingfors och många, som nu lasta potatis, ämna sig dit över. Denna handel, som under krigstiden låg nere, tycks nu börja på nytt och bli lika livlig som före kriget. Vi hoppas dock, att våra ärliga svenskar komma att avhålla sig från den skamliga om än vinstgivande sprit-smugglingen.

En häst stulen från Birkas folkhög- och lantmannaskola och återfunnen i nästan icke-arbetsdugligt skick.

För över en månad sedan blev en hingst stulen på Birkas. Det var skolans bästa häst och värd omkr. 50,000 mark. Hingsten har emellertid, tack vare polisens ivriga spaningar, funnits i skogen i Rapla-Juru men i sådant tillstånd att det ännu dröjer, innan den blir något så när arbetsduglig. Så pass återställd är den dock, att den nu i dagarna med järnväg kan forslas till Hapsal. Tillika med hästen bortfördes en slåde jämte seldon samt ett levande svin, som tjuvarna slaktat innan de begav sig i väg. Alltså en rätt stor förlust för S. O. V. Tjuvarna, som arresterats, äro icke från Nuckö utan långt ifrån.

Svenska folkförbundet

i Reval sammankallas lördagen den 20 maj till ett allmänt sammanträde å Riddaregat. 3.

Flera turister och forskare ämna sig till Svenska Estland nu i sommar.

Svenska Estland får i sommar flera besök från Sverige och Finland. Förutom sångare och gamla bekanta, näml. Rektor G. Daniell, Uppsala, Rektor U. Stadius, Helsingfors och Tullförvaltaren A. H. Kihlberg, Storlien, blir det många andra, bl. . Riksdagsmannen Professor v. Wendt från Finland med ett par kamrater, som tänka resa över med egen segeljakt och besöka bland andra orter Runö, Redaktör W. Ödsgård i Hudiksvalls Nyheter m. fl.

En sedelförfalskarliga infångad i Estland.

Hade tillverkat och utpräglat falska sedlar till ett belopp av cirka 700,000 estmark.

Vaba Maa berättar, att den estniska polisen nyligen oskadliggjort ett falskmyntarband, som tillverkat och utpräglat 1,000-markssedlar till ett sammanlagt belopp av c:a 700,000 estmark. I april anhöllos först ett par individer, vilka sökte utpräglade falska 1,000-markssedlar. Den i anledning härav inledda undersökningen ledde slutligen till resultat, att man fick tag i även de personer, som fabricerat sedlarna, tvenne vid statens sedeltryckeri anställda arbetare, som skaffat sig provavtryck av sedlar och därpå tillverkat en kliché. En av de anklagade sökte vid förhöret begå självmord medels en pennkniv, men förhindrades häri.

Snar hämnd för Kingisepp.

Ett upprop av estkommunisternas centralkommitté.

Krasn. Gazeta publicerar ett upprop från estniska kommunistpartiets centralkommitté, vari å det revolutionära proletarietets vägnar utlovas en snar hämnd å de vita esterna för arbuseringen av Kingisepp.

Enhetskolan i Sverige.

All grundläggande undervisning i 6-årig folkskola.

Den stora Rydéniska skolkommissionen, som tillsattes den 31 december 1918 med uppdrag att verkställa förarbeten för en revision av det allmänna skolväsendet, har nu avgivit sitt betänkande. I berättelsen till innevarande års riksdag över vad som sig i riket tilldragit uppges, att kommissionen intill tiden för berättelsens avgivande kostat statsverket den nätta summan av omkring 350,000 kr.

Grundlinjerna till det föreslagna skolsystemet angivas på följande sätt:

Landets undervisningsväsen bör så anordnas, att det underlättar för en var att erhålla den utbildning, som med hänsyn till individens anslag och samhällets verkliga intresse påkallias. I detta syfte bör skolsystemet givas en sådan gestaltning, att möjlighet beredes varje lärjunge att i organiskt med varandra förbundna läroanstalter successivt vinna en mot anlagen svarande utbildning. Vad angår utbildningen för praktiska levnadsbanor, ha sådana möjligheter öppnats genom redan av statsmakterna vidtagna åtgärder, kommissionens förevarande förslag avser att åvägabringa en motsvarande anordning av den teoretiska utbildningen.

I anslutning till vad i det föregående angivits, föreslår kommissionen att med folkskolan såsom grundval ett system av läroanstalter uppbygges, som under lika villkor tillgodoser den manliga och den kvinnliga ungdomens teoretiska utbildning för olika levnadsbanor.

Den grundläggande undervisningen skall meddelas i den allmänna sexåriga folkskolan, vadan inga med denna skolform parallella läroanstalter må av stat eller kommun ekonomiskt understödjas, ej heller i annan form komma i åtnjutande av särskilda statsförmåner.

För den högre undervisningen upprättas: realskolor, flickskolor, gymnasier och lyceer.

(Aftonbladet.)

Estlands statschef och Finlands president hälsa varandra.

Estlands statschef Konstantin Päts anlände i måndags till Helsingfors, där han varit president Ståhlbergs gäst. Vid den officiella middag, som gavs kl. 8 samma afton å slottet, utbyttes sedvanliga hälsningstal mellan de båda statscheferna. Vi återge här dessa tal och fästa uppmärksamheten vid de av oss spärrade orden ur statschefen Päts' tal, märkliga därför att de visa vilket stort värde man på officiellt estniskt håll sätter på gammal svensk kultur och huru starkt man där betonar att svenskarna i de bägge länderna norr och söder om Finska viken bilda inhemska nationaliteter.

Presidenten Ståhlbergs tal till statschefen Päts hade i översättning följande lydelse:

„Herr statsäldste.

Jag ber att få hälsa Eder hjärtligt välkommen till vårt land, att få uttala ett hjärtligt tack för Eder ankomst.

Då det fria Estlands statsöverhuvud nu för första gången stiger i land på det fria Finlands strand, känna vi och Finlands hela folk uppriktigt glädje över att detta blivit möjligt genom de världshistoriska händelserna och genom våra folks ansträngningar. Hårda öden ha våra folk fått utstå, Estlands folk ännu ojämförligt hårdare än vi, men vi ha nu båda vunnit livsvillkoren för en full nationell utveckling, frihet och självständighet. Också i vår nya internationella ställning i de oberoende staternas led ha vi visserligen uppgifter att ytterligare befästa denna ställning, att bevara freden för våra folk samt att i det inre byggnadsarbetet, i missförhållandenas avlägsnande utveckla folkkaraktärens goda sidor och de nationella krafterna. Men den grund, som redan nåtts, måste kunna inge oss mod att utan att svikta sträva framåt.

Då de yttre bojorna brustit ha också de yttre hindren avlägsnats från vägen till fullt samförstånd och fri samverksamhet. Fritt kunna nu språk och släktskapsbanden verka, det nära grannskapet och gemensamma viktiga intressen; och

de skola otvivelaktigt också föra oss närmare varandra för att lära känna varandra och för fruktbringande samarbete. Även om oklarhet någon gång skulle yppa sig i fråga om vägen, som leder till målen, så bör den skingras genom de faktiska förhållandenas tryck och den allt mera fördjupade och allt starkare blivna känslan av broderskap mellan våra folk. Som ett tecken på strävandena till samförstånd mellan våra folk och fruktbringande växelverkan hälsa vi Edert besök, som förfäktare av denna idé hälsa vi Eder, herr statsäldste och övriga välkomna gäster från andra sidan Finska viken. Må detta Edert besök allt mer övertyga Eder om att samma strävanden besjåla oss här i Finland och att vi uppriktigt önska det estländska broderfolket den bästa framgång i framtiden.

Jag höjer en skål för det estländska folkets framgång och för dess statsöverhuvud, vår ärade gäst.”

Statschefen Päts svarstal.

Talet besvarades av estländska statschefen Päts i följande ordalag:

„Herr President.

Jag tackar Eder hjärtligt för Eder hälsning, med vilken Ni hedrade mig efter ankomsten till det fria Finland.

Jag har städse hyst stort intresse för Edert land och folk och jag har städse beundrat dess flit och frihetsanda. Redan på den tid, då våra båda land ännu suckade under ett främmande ok hade Finland under kamp ernått vissa friheter. Striderna på denna tid tvingade också mig jämte många andra att söka skydd hos broderfolket. De voro för oss tunga år, men under uppehållet bland ett fritt folk härdade vi oss för ännu tyngre strider.

Nu har allt förändrats och våra båda folk ha nått målet, som varje folk strävar till — fullständig frihet och oberoende. På vårt släktleds lyckliga lott har fallit att från det dunkla förflutna träda ut i det klara ljuset med egna krafter, med våra vänners välvilliga hjälp. Vi ester ha den speciella glädjen att vårt broderfolk från första början stött oss i vår fri-

hetskamp och vi skola aldrig glömma det.

Kasta vi en blick mot framtiden se vi många jubeldagar framför oss. Men vid horisonten finnas också mörka stormmoln, vilkas utveckling vi måste följa för att i vi i tid må kunna placera åskledarna på rätt plats för att icke stormen och blixterna skola medföra fara för våra folk. Alltsedan de första dagarna av vår självständighet ha de båda broderfolken stått sida vid sida och i de internationella virvlarna varit solidariska. Vi äro övertygade, att detta vänskapliga samarbete även i framtiden allt vidare skall utvecklas även om också någon gång tillfälliga meningsdifferenser skulle uppstå.

Jag återför ännu i minnet den stora kulturella släktskap, som förenar våra båda länder. Båda ha vi i början av vår utveckling fått näring från den skandinaviska kulturen, dess inflytande har i våra länder efterlämnat sina spår. Svenskarna äro i båda länderna en inhemska nationalitet. I Finland har man kunnat av de två nationaliteterna skapa ett politiskt folk, som enhälligt värnat och uppbyggt sin stat. Också som vår förebild har hägrat att på samma sätt av våra nationaliteter skapa en enhetlig fosterländsk familj. Men Finlands och Estlands folks kulturella förhållanden äga ett alldeles speciellt intresse. Det är icke en tillfällighet att Runebergs Vårt land genom Fader Jansen också blivit vår nationalhymn. Sådana äro de politiska och kulturella band som förena våra båda folk. Men som självständiga stater närma sig Finland och Estland dag för dag varandra med ekonomiska band och vi hoppas att de banden inom en snar framtid skola ernå en omfattning, som motsvarar dessa tvenne folks vänskap och broderskap.

Med allt detta i sinnet hade jag och mina följeslagare en speciell glädje att gästa Eder, att på Eder armés festdag vara närvarande vid den storartade fest, vars kraftkänsla ombildad

till verksamhet skall giva oss möjlighet att utvecklas ekonomiskt och kulturellt.

Jag är särskilt glad över Edra ord, att detta besök närmar de båda folken till varandra, betecknande ett fördjupande och stärkande av känslan av broderskap. Liksom jag var lycklig då jag hörde Eder uttala Finlands folk hopp om framgång för det estländska folket, så ber jag å min sida Eder att mottaga försäkran, att Estlands folk för broderfolket på det varmaste och hjärtligaste hoppas på den bästa framtid och utveckling.

Jag höjer en skål för Finlands folks framgång och för dess representant, republiken Finlands president, vår ärade värd".

Förfinskningsplan i stor stil.

Lex Kallio medel att komma åt svenska jorden.

Från Helsingfors telegraferas till Aftonbladet:

Vid behandlingen i stora utskottet av lagen om kolonisering av jordagods över 200 hektar, den s. k. Lex Kallio, föreslog en svensk socialdemokrat ett tillägg, att tvångskolonisering av svensk jord icke genom annan språkgrupp tillhörande personer borde få ske. Förslaget förkastades med alla röster mot åtta, och det blev klargjort, att man på finskt nationalisthåll ämnar utnyttja lagen i förfinskningsyfte.

Med anledning av utgången lämnade samtliga svenskar, även den förslagsställande socialdemokraten, demonstrativt utskottets sammanträde.

Saken har såsom innebärande en överhängande fara för svenskheten i landet väckt ett oerhört uppseende. Svenska folkpartiets centralstyrelse har sammanträtt och beslutat inkalla svenska Finlands folktingsfullmäktige till urtima möte.

„Lex-Kallio” har sitt namn efter lantbruksminister Kallio, maalais-partiet, som är ifrågasvarande „agrarreforms” initiativtagare. Såsom omnämnes i telegrammet här ovan, är lagförslagets officiella ändamål att skaffa den obesuttna be-

folkningen jord. Handräckningen skulle ske på tre olika vis:

1) Genom anskaffande av nya odlingsplatser till den obesuttna befolkningen tillhörande personer, vilka icke tidigare hava några sådana;

2) Genom anskaffande av egna bostadsområden åt arbetare, som sakna dylika; samt

3) genom anskaffande av mera jord åt sådana ägare av odlingslotter, vilkas odlingar icke lämna dem nödortfögt utkomst.

Som synes ett ganska omfattande agrarprogram. I första hand har man tänkt sig uppdelning av statens jord, så långt sådan är åtkomlig. Största delen av här ifrågakommande marker äro emellertid avlägsset belägna och spela mindre roll i sammanhanget. Större betydelse finge säkert den föreslagna uppdelningen av prästboställena, i den mån dessa icke behövas för kyrkliga ändamål. I främsta rummet skulle kolonisationsprojektets genomförande drabba de större jordgodsen. Ett visst antal procent för varje 100-tal hektar jord skulle exproprieras, varvid viss hänsyn skulle tagas till lägenhetens större eller mindre grad av kultur.

Lagen har rönt motstånd på en del håll i riksdagen. Bland svenskarna har man befarat att nationalistiska baktankar lågo bakom den energi med vilken lagförslaget fullföljts, misstankar som behandlingen i stor utskottet nu synes till fullo ha bekräftat.

Indragen estnisk kommunisttidning.

Vaba Maa uppger, att kommunisttidningen Punane Täht i Reval av myndigheterna indragits till följd av en i bladet i anledning av Kingisepps arkebusering publicerad hetsartikel.

Revals folkmängd.

Enligt Rev. Bote räknade Revals stad den 1 maj 122,695 invånare.

Där svälten råder.

Enligt en uppgift i Krasn. Gazeta ha flerstädes i Tsarit-synguvernemet bönder stupat av svält vid plogen på åkern och dött. I distrikten Jekaterinoslag och Nikopol råder fruktansvärd hunger. I staden Nikopol säljes människokött öppet på torgen. Människor jagas, som vilda djur, med lasso ute på steppen, för att slaktas och uppätas.

60,000 svenskar äga jord i Amerika.

Vid folkräkningen 1920 fannos i Förenta staterna 6,448,343 farmare, varav 261,719 kvinnor. Inom de tolv mellanstaterna — Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin, Minnesota, Iowa, Missouri, South Dakota, North Dakota, Nebraska och Kansas — voro bosatta mer än en tredjedel av alla landets farmare, med nära 2/3 av all odlad jord.

Det har ju alltid framhävts att svenskarna i övervägande grad ägna sig åt jordbruket. Av censusbulletinerna framgår också, att endast tyskar komma före svenskarna i fråga om antalet farmare, tillhörande den nationaliteten.

Av utlandsfödda farmare, 581,068 till antalet, voro 140,667 födda i Tyskland, 60,461 i Sverge, 51,599 i Norge, 30,172 i Österrike 25,565 i Danmark o. s. v.

I allmänhet följas svenskar och norrmän åt, men som farmare synas de icke alltid göra det.

Samlade värdet av de farmar med åbyggnader, som vid folkräkningen 1920 ägdes av svenskfödda farmare bosatta i 39 av landets stater — för 9 meddelas inga uppgifter, medan så få svenskfödda farmare bo där. — uppgick till 967,872,072 dollar eller ej långt från en miljard.

Om denna summa förvandlas till kronor efter en kurs av kr 4, blir värdet i svenskt mynt kr, 3,872,488,288. För jämförelse må nämnas att taxerade värdet av all jordbruksfastighet i Sverge var 1920 kr. 5,581,022,000.